

ta, mors, & resurrectio tua. Semper cogita illum, nec pos- situm in praesepio & panis in uoluntate, modo in templo patri a parentibus presentatum, nunc fugientem in Aegyptum, ibi dnu in extrema paupertate & indigentia comorantem, & inde maximo cum labore redemptum, modo in templo audientem doctores & interrogantem, qui docet hominem scientiam: & postea parentibus subditum, cui iure omnis creatura subditur. Deinde eursentem in deserto & sitientem, qui est panis uitae, & fons sapientiae, qui pascitur inter lilia: & implet omne animal benedictione. Modo fatigatum ex itinere, sedere sic supra fontem, cum muliercula sola solum loquentem, torius mundi statum regentem. Postea factum in agonia prolixius orantem & omnia omnibus sufficienter administrantem. Ab angelo etiam ipse qui est dulcedo & consolatio angelorum & hominum, consolationem nihilominus recipientem. Aut ad columinam totius orbis sustentamentum ligatum & flagellatum. Ipsum (qui est angelorum splendor) spatium illud, palmis in facie percussum, spinica corona coronatum, opus probris saturatum. Ad ultimum cum inquis deputatum, & pro te in cruce pendentem & morientem: atque spiritum suum in manus patris commendantem. Sic nimirum erit faciculus myrrhae dilectus tuus, sic inter ubera tua comorabitur. Sic de omnibus anxietatibus & amaritudinibus domini dei tui colliga quasi faciculum, ut amarum, poculum lachrymarum tibi conficias. Quod si quando ardentissimo Christi amore succensus, uolueris cum apostolo 2. Cor. 5. lo fam illum cognoscere, & non secundum carnem, leuabis parum mentis oculos ad uictoriam refugentis, ad gloriam ascendentis, ad gloriosam maiestatem in gloria dei patris sedentis atque regnantis, quae sursum sunt sapiens, & quae sursum sunt querens, ubi Christus est in dextera dei sedens. Nec tamen tibi longam facies moram: ne forte si diuini scrutator maiestatis fueris, obruaris a gloria. Sane ante omnia te debere noueris omnem cordis elationem, factantiam atque arrogantiam (quasi uenenatas aspides) fugere, sciens proculdubio quia immundus est coram deo omnis qui exaltat cor suum. Itaque neminem spernas, ne mini noceas, nulli detrahas, & pro Christi amore omnibus prodesse coneris. Intantum etiam inferiorem ac ceteris uisibilem te non solum ex intimo cordis affectu credas: uerum etiam non dicas profecisse: sed nec te aliquid esse existimat cum nihil sit, ipse se seducit. Sit praeterea incessus tuus maturitate plenus, grauis & honestus: uidelicet non fractis gressibus ambules aut scapulas dextrorsum aut sinistrorsum urgendo, non recta ceruice, non prominenti pectore seu etiam inclinato capite super humerum: quae omnia aut leuitatem redolent, aut elationem ostentant, aut hypocrisis sapunt. Incedens ergo, stans & sedens, faciem semper habeto deorsum, reuoluens in animo tuo quod pulsus es, & in puluere reuerteris: & cor sursum tibi Christus esse in dextera dei patris sedens. Quae uerum nulla curiositate quam potius necessitate aspicias. Tristitiam autem (maxime in conuentu) dissimulare te decet, quandam in facie hilaritatem praetendens, priuatim autem nunquam ullus in diuersa mutetur. Si quando coram alijs positus ridere alicuius rei causa fueris compulsus (ut affollet) non sit risus tuus excussus. Nam iuxta sapientem. Amictus corporis, & risus dentium, & gressus hominis, enuncians de illo. Tuis etiam interdum interpone gaudia carnis. Nunquam sis ociosus quin aut legas, aut aliquid de sacris scripturis mediteris, uel certe (quod melius est) rumines psalmos, operando nihilominus incessanter quod tibi fuerit inuentum, ut semper te diabolus inueniat occupatum. Multam enim malitiam docuit ociositas. Illas etiam scripturas libentius legas quae praecipue erga Christum, tuum magis inflammauerint intellectum. Intellige quae dico. Dabit enim tibi dominus in omnibus intellectum, si in sensu cogitaueris circumspersionem dei. Cum oraueris, non inuicias aures audientium singulibus & suspicijs, sed intente

Canti. 2. ps. 144. 2. Cor. 5. Coll. 3. pu. 25. Gala. 6. Eccle. 19. Eccle. 33.

te ora deum in cubiculo cordis tui. Proderit tamen ad de notionem compunctionem & obtinenda si ita feceris: fucris, ut paras manus ad deum leuando, etiam tuipius uocem audire possis. Non unquam ad subleuandum intentionem in caelum prospicias, ut tibi sit cor tuum ubi Christus est in dextera dei sedens. Ab oratione iterum reuertaris ad lectionem, & iterum lectio cum fastidium submouerit, ad orationem redeas. Consortia iuuenum (& maxime illorum qui inberbes sunt) in quantum conuenienter poteris deuita. Nunquam alicui oculum in faciem figas. Si cut ad crucem, sic accedas ad cibum, id est nunquam uoluptate sed necessitate pascaris: & fames non sapor pronocet appetitum. Singularitatem in refectione fuge, & communitate esto contentus: sciens quia caro pascenda est, & extinguenda sunt uicia. Si quando aliquid super apponitur, tanquam diuinitus procuratum accipe illud: hoc tamen habens in animo semper & uoluntate, ut tantum uel magis alteri apponatur. Pone proidentia te modum, ne tibi sapiens uidearis. Semper & ubiq; atq; in omnibus operibus time, ne forte excedas in aliquo. Hinc beatus, Iob. Verebar, inquit, omnia opera mea: sciens quod non parceres delinquenti. Cum ad stratum lassus deuenires, te honesto modo iacendo componas, nec resupinus iaceas, nec genua lauando calcaneos iungas ad tibias. Quis forte luxurie te pompa conculerit, recordare dilectum tuum positum in doloribus, & uniuersum stratum suum uariatam in infirmitate eius, haec dicens in corde tuo. Deus meus pender in partibus, & ego uoluptati operam dabam: Sicq; inuocato nomine saluatoris, iungens nando sepe nome salutis, cessabit tandem (deo succurrente) quassatio. Ruminantem psalmos fonnus te occupet, ut in somno mimitate dicere psalmos. Cum surrexeris ad uigilias, lauda creatorem tuum ex omnibus uiribus tuis, & ad laudem redemptoris tui exalta uocem tuam in fortitudine. Postremo potissimum semper erga Christum amorem habeto: nimirum propter ipsum aut propter ipsum amare memento. Prolixius quam putaueram descripsi tibi quae ipse agere nequeo, in te adimplere desideras quod in me deesse cognosco: quia profectus tuus meum gaudium & corona est in domino.

Finis.

Eiusdem materiae notabile documentum.

plene uis assequi quod intendis, duo sunt tibi necessaria. Primum est uis subtrahas te ab omnibus transitorijs rebus & terrenis, ut nihil de eis curas, ac si non essent. Secundum ut ita te des deo, ut nihil dicas uel facias nisi quod credideris firmiter placere deo. Primum autem assequeris hoc modo. Omnibus modis quibus potes te uisifica, te nihil reputando esse, sed credas oes hoies esse bonos & meliores te, magis quae placere deo. Quaecumq; audis uel uides in religiosis personis, puta bona intentione dici uel fieri, etiam si contraria uideatur, Na humana suspicio facite fallit. Nihil displices. Nihil unquam de te loquaris quod laudem oportet: quatenus sit familiaris ille cui quo loqueris: imo plus labora celare uirtutes quam uirtia. De nullo prorsus sinistre loquaris (quatenus sit uerum uel manifestum) nisi in cofessione, & hoc ubi non potes aliter manifestare peccatum tuum. Libentius accommoda aurem tuam cum aliquis laudatur, quam cum uisuperat. Cum loqueris, uerba tua sint rara, uera, podederosa, & de deo. Si secularis loquar tecum, & uana pronuntia: quam citius potes succide sermonem, & transeras te ad ea quae dei sunt. Quicquid contingat tibi uel alij quatenus confirmato, non cures: & si est aduersum, non tristeris: si est prosperum, non tereris: sed totum nihil puta, & lauda deum. Sollicitudinem adhibe quantumcumque potes, ut uilitati tuae sedulus intendas. Fuge loquitoria quantum potes. Melius est enim silere quam loqui. Post completorium non loquaris:

SPECVLVM MONACHORVM

QUIS EMENDATIO: uita desiderio factus: cogitatio, locutionum, operumque suorum sollicitus explorator, uirtuosus excelsus suos corrigere nititur. In presentis paginae frequet, lectione & assidua meditatione (taquam in speculo) interioris hominis sui faciem contempletur. In primis ergo ex quo surgit ad uigilias: uita suae tepus per momenta singula debet monachus computare, & uidere semper ut bonum faciat, & malum caueat in omni opere suo, & hoc dicat sibi: bispis: modo mortuus es, faceres istud: Ad psalmodiam cor habeat: nisi fortassis ad aliquid sublimius raptatur: etiam omnium quae sibi dicuntur, usque ad unam litteram se pro certo nouerit debitorem uel descendit in choro suo, uel audierit in alio. Ad interuallum debet stare ad orationem: uel corporis necessitati prouideret: ita tamen, ut uadens sibi dici nouerit, sursum corda. Est autem spiritalis propositi detrimentum, si cogat infirmitas rigoris praesentis aliquid relaxari. Post lectionem est orandi & si ad legendum accedit, non tam querat scientiam quam saporem. Est autem scriptura sacra patens Iacob: ex quo hauriuntur aquae quae in oratione funduntur. Nec semper ad oratorium est eundem: sed in ipsa lectione poterit contemplari & orare. Sacris altaribus, si sacerdos est, tanquam ex summis angelis in spiritu totus afficit. Si minister, tanquam angelus domino ministrat. Cum autem eam ad laborem: ubi consideret non quid agat, sed propter quid uenerit. Cessante manu spiritus labore uel orando, uel meditando: quamuis & in ipso labore idipsum facere teatur. Ad mensam non solum fauces cibum captant: sed etiam aures exhauriant uerbum dei. Non enim debet totus manducare: sed occupetur cor ad uerbum dei: ut sole fauces sumant cibum: aures uerbum. De hoc autem plurimum gaudet si est uisitora quam alij apponunt. Nam reuera feliciores sunt qui in pacitate sustinent: diuini fortiores. In gratis agendis pro duobus sibi nouerit supplicandum: uel pro peccatis eorum quorum elemosinis sustentatur: uel forsan pro seipso: quia corpori suo supra necessitatem indulerit. Si uocatur ad colloquium: firmo regulam leniter & sine rifu pauca uerba & rationabilia loquatur: & antequam ea proferat, bis ad limam uentiam, quam semel ad linguam. Si cum seculari loquendum est, tunc maxime adhibeat custodiam ori suo: ut nihil proferat quod ut adficeret uideret: & nemo dubitet cum uiderit eum uel audierit, non adficeret audientem. Sic in cunctis se habeat quin uere sit monachus. Post completorium singulis diebus capiteulum sibi teneat: & conuocatis cogitationibus suis ponat rationem diligenter quid ipso die cogitatione, locutione, uel opere deliquerit publice uel priuatum: per singulas noctes lectum suum lauans: hoc est singulis peccatis lachrymis & doloribus purificatis, diligenter de singulis computet. In crastino publice de aperitis, de occultis uero facturus confessionem secreto: quae ut perfecta sit tria debet habere: scilicet ut sit uoluntaria, nuda, & munda. Voluntaria: id est ex propria deliberatione & proposito. Nuda: ut nude prout gessit constiteatur peccatum suum. Munda: ne peccatum suum praedicet sicut Sodoma: sed pura & simpliciter intentione se accuset. In capitulo qui publice offendit, manifeste reuelet tanquam assistens iudici. In omnibus sic tibi loquatur, respondeat, uel proclamet, ut sermo eius interior uel exterior sit perunctus oleo charitatis. A nemine qualecumque munus accipiat. Neminem habeat familiarem. In omnibus fugat singularitatis uel admirationis notam. Loquens nihil dicat unde multum eruditus, multumque religiosus possit putari. Ad interrogata, paucis respondeat. Si de scriptura uel moribus agatur: aurem parat, non linguam. Cum loquitur, non stur

FINIS.

R ij

Osce. 10.

deat eloquentia: sed sermo eius sit potius rusticus quam urbanus. In omnibus agendis non studeat curialis uide...

pus quo de ipso non cogitat: perdidisse computet. Tunc dicit affectus componat se meditando supra petram in qua...

Nota.

FINIS.

Quis hinc quiescunt sermones, boni & utiles reperiuntur: quia tamen proculdubio non a nostro Bernardo editi fuerunt...

SERMO DE NATIVITATE DOMINI.

NON POTERIT EXPLICARI sermo quem mente concepi. Stupor enim miraculorum opprimit me: & dum oia replico, oia copiantur. Quis poterit excogitare diem aduentus eius? Ideo fit elinguis lingua: memoria inmemor: in sensibilibus sensus: in sueta nouitate relictus...

Nu. 24.

Galactae in caelis: quae Balaam reliquit in scripturis. Oriet, inquit, stella ex Iacob: & conuertet se ex Israel. Erunt ois terra possessio eius. Nascitur stella in excelsis, & deus in terris cuius possessio a mari usque ad mare. Preparat se reges Tharsis, ut cum nouitate munerum uideant nouam matrem, filium nouum, nouam nouitatem. Fons olei de terra erupit: templum Romae quae uocabatur aeternum, oibus impensis & urbis, & orbis, mirabiliter consummatum, corrumpit. Ois enim Romanum in uisitorum se antiquitatis memoriam, templum singulari schemate facere decreuissent, ab ois illa deorum (imo demoniorum) multitudine quiescerent, usque quo durare posset tam excellentis operis opera consistit. Ritusum est, donec uirgo pareret. Illi ad impossibilitatem oraculi retorquentes, templum aeternum, solenne illa machina uocauerunt. Nocte autem cum e uirginali thalamo uirginis flos Martae egressus est, ita cecidit & confractum est illud mirabile & colinarium opus, ut uix appareat uestigia ruinarum. O Bethleem ciuitas dei summi, & in te & in suburbis tuis uisa sunt mirabilia hodie. Deus pendet ad ubera, ponit in praeseptio ligat in cunis, pannis inuoluit, & laxatis fasciis, foeciles manus & scita brachio la percurat paruitatem expendit, alludit uirginem, matrem ardet, & blandientes oculos ad Mariam intorquet. Stat perterrita raris miraculis regina calorum, confert in corde suo salutatione archangelis, conceptionem dei, natiuitatem pueri miratur quae qui aliter potuit ad nos uenire, sic uoluit subuenire. Adest & Ioseph, sed ab utroque remoratur, & in excessu mentis miratur & mirari satis non potest qualiter ad tantae dignationis admittitur sit arcum. Adest multitudo caelestis exercitus, uocibus gloriosis. Gloria in excelsis deo auditur. Pastores ueniunt, & inueniunt puerum & puellam: praecedit stella, reges accedunt, adorant filium, matrem uenerant, offerunt munera, deferunt maiestati, cruciat Herodes, Hierosolyma turbatur, requirunt scribae, locus praedicit, indicit simulatio, simulatio ad nihilum deducit, detegunt commenta fraudum, magis aliam uiam reuertuntur, pax inaudita a seculo regnat, uniuersus orbi sad cesum describitur, ritus olei de terra profudat, & in diuitie uenae liquor scintillat ebulit. Quid est hoc nisi quia uera pax in terris apparuit, nisi quia ad supernum regnum ciues acribitur, nisi quia fons mixe de uirgine emanat: Oleum effusum nomen tuum. Spiritus sanctus scripturae ipsius uisus fabricator, & unus aliquid non paruam suae pinguedinis dulcedinem sub hoc capitulo dereliquit. Sed uos nocturnis uigiliis, defatigati estis, ut uix possitis somnum ab oculis amouere. Euglyate in paulisper, & somni torporem excutite: aderit ille de cuius natiuitate loquimur, ut illuminet oculos uos ne obdormiamus. Totus autem in fine sensus ex illius arca mutabitur: cuius consilium est quasi consilium dei. Ipse ille est dominus uellicet abbas Clareuallensis, cuius religio & discretio, sapientia, eloquentia, uita & fama, per totam latinitatem non immerito decurrat. Libenter enim illius

Canti. 1.

farcinas odoro. Sed ad propositum reuertatur. Benignus ille spiritus, de cuius secretiore fonte castitior flumen uenit, dicit, in his tribus uerbis tria nobis requirenda relinquit: uis delicti nomen ipsius, quare oleo coparet, quod & effundatur quia & nomen tacet, de comparatione nil loquitur, de effusione nihil dicit. Primum de nomine uideam. Multa ut arbitror uocabula sponi per diuinam scripturam sparsa leguntur, sed in duo uobis uniuersa complector. Nullum profecto reperies quod non sonet aut maiestatis potentiam, aut gratiam pietatis. Puer domini de quo frequentius facio mentionem, ad regis cubiculum introductus, duo quasi sublimiora de ipsius ore diuinitatis audiuit: potestas dei est, inquit, & tibi dominus mea. Sed & ipse saluator prophetice ueritati attestans ait. Vos uocatis me magister & dominus. Dominus nomen est maiestatis, pietatis, magister. Si enim pium est prebere escam corpori, multo misericordius est escam aere impartiri, quod est proprie magistro rum, qui metes disciplinatas sub disciplinae rigore coequecent. Videamus quod horum nominum effundatur, utrum nomen potentiae in nomen gratiae, uel nomen pietatis in maiestatis uocabulum. Absit ut mia in potentia includatur, quia miseratio nes eius super oia opera eius. Certum est ergo quia patris dei in maiore hodie pietatem effusa est, cuius celi distillarunt a facie dei, & de uirginis membris antiquus dierum exoritur. Non est qui se abscondat a calore isto: quia largior olei effusio a capite descendit in barbaram: quae etiam extrema uestimenti sim bria largius irrorauit. Tanta est abundantia misericordiae, ut non solum sub noie effusionis, sed exinanitionis censetur. Exinanuit semetipsum (ait apostolus) formam serui hodierno die accipiens, & cum tota multitudinem miserationum suarum de thalamo profiliit ut ginali. Non enim habuit dulcior modum ad redimendum nos abyssus illa consiliorum dei quia que quid in diuinitatis thesauro, pietatis est inuentum, totum in utero uirginis coegestum est. Non me capio praeter latitiam quae tanta maiestas naturam meam assumens, in me lenat & me miserum in diuitias gloriae suae, non ad horam, sed in sempiternum includit. Fit frater meus dominus meus: & timore domini, fratris uincit affectus, Dominus Iesu Xpi, libet et audio te regnare in caelis, libentius nascere in terris, libentius me crucem clauos & lanceam sustinentem. Haec siquidem effusio rapit affectum meum, & istorum memoria incalecit cor meum, uiuentis & uisidae potione asperitate purgatum. Uisus est iste sermo & efficax, & penetrabilior, omni gladio ancipiti, pertingens usque ad diffusionem aere & spiritus copagum quoque ac medullarum scrutator. Unus illorum quod prophetae chori aut magister, aut inter magistros est, sub se uaria diuinorum nomum partitione, de hac effusione mirabiliter quidam, sed subtiliter prophetauit. Vocabatur, inquit nomen eius admirabilis, consiliarius, deus, fortis, pater futurum seculi, princeps pacis. Erat quidem admirabilis dominus meus inter angelicos ordines audiens hymnum gloriae suae: admirabilis illi mirabili creaturae, faciens mirabilia in caelo & in terra in mari & in omnibus abyssis. Ego autem in luto factus & misericordiae obuioluit miser & miserabilis, omnem spem emergenti perdidit. Ille in gloria, ego in miseria: admirabilis ille, miserabilis ego. Sanctum & terribile nomen eius: quod uix audiat dignior natura. Nomen istud clausum & integrum quomodo capere poteram, quando uix angelicus oculi prospicere, necdum perspicere potest. Sed uide effusionem. Ille qui erat admirabilis agminibus angelorum, inclinat caelos, & sit consiliarius hominum: Maiestatiuum nomen, in pietatem effunditur: & qui mirabilis est in caelis, consulere uenit in terris. Abscondit purpuram sub miserie uestimentis. Et ad lutum ubi facebam inclinatur, non mergitur: & si audeo dicere: infixus sum in limo profundi, operi manuum suarum porrigit dexteram, de profundis aquarum extrahit, extrahit ablutit, ablutum induit, indutum reportat, reportatum confirmat. Porrigit dexteram cum nascitur: cum loquitur extrahit, ablutit cum moritur induit cum resurgit, cum ascendit reportat, confirmat cum spiritum emittit de caelis. Bonus quod consiliarius, quod consilium quod uoce dedit, & morte defendit. Erat enim docens (ait euangelista) Marc. 1.

Phal. 6. Ioan. 3.

Ps. 144.

Phal. 2.

Hebr. 4.

Elata. 6.

Actu. 7. Dñe ne statuas illis hoc pñm. Clamat uoce magna, quia magna utiq; charitate. Postis genibus, quia uera & hu-

Ibidem. Sermo in dñe purificatiõis, dñi Guerrici abbatis. Ignatensis de purificatiõis & adornadis cordiũ effectib⁹.

Actu. 7. Dñe ne statuas illis hoc pñm. Clamat uoce magna, quia magna utiq; charitate. Postis genibus, quia uera & hu-

qui seipsum cõmendat, &c. Ceterũ qui in se gloriatur, & Ibidem, qui sibi placet, stulto homini placet. Qui in alio hoie glo-

quæ sunt super terrã, fornicationem, immunditiam, libidiniem, concupiscentiam malam, & auaritiã quæ est idolõri feruitus. Ecce auaritiã idololatrie comparat. Et merito.

¶ Primus ornatus thalami nostri qui sum⁹ sion, sit timor, qui est inuicẽ sapientie, id est primus gradus per quẽ accẽditur ad sapientiã. De quo timore, ait scriptura. Beat⁹ homo qui semper est pauidus. Et p̃salmissa ait. Seruite domi-

Actu. 7. Dñe ne statuas illis hoc pñm. Clamat uoce magna, quia magna utiq; charitate. Postis genibus, quia uera & hu-

quæ sunt super terrã, fornicationem, immunditiam, libidiniem, concupiscentiam malam, & auaritiã quæ est idolõri feruitus. Ecce auaritiã idololatrie comparat. Et merito.